

Høringsoppsummering

1. Type høringsinstans.

Bispedømmeråd

2. Navn på høringsinstans.

Stavanger bispedømmeråd og Stavanger biskop

3. Bispedømmetilhørighet.

Stavanger

4. Har du kommentar til kapittel 1: Innledning

Stavanger bispedømmeråd oppfatter den overordnede delen av ny plan for undervisning og læring som et svært viktig dokument da den vil legge avgjørende føringer for de seks rammeplanene. Vi takker derfor for anledningen til å delta i høring om denne planen

Stavanger bispedømmeråd vil understreke viktigheten av breddeperspektivet som nevnes på side 3 i innledningen. Det er alltid et mål å nå langt ut med budskapet om Den treenige Gud. Noen ganger kommer det mange, andre ganger kommer det få. Uansett skal kirken gi kirkelig undervisning og læring til dem som kommer.

Stavanger bispedømmeråd mener dette sitatet på side 3 er en god ramme for kirkens undervisning: «Helt grunnleggende for Den norske kirkes undervisning (og læring) er troen på at alt det skapte er elsket av Gud og har uendelig verdi. Både barn, unge og voksne er troende subjekter som i fellesskap er med på å åpne tekster, tradisjon og tro. Når Gud gir og vi deler, kan vidunderlige ting skje.»

Samtidig ønsker vi to endringer i den første setningen. Vi har satt parentes rundt ordene «og læring» fordi vi mener det er tilstrekkelig å tale om kirkens undervisning, og at navnet på hele planen derfor bør innskrenkes til «Ny plan for kirkelig undervisning» (se våre kommentarer til høringsspørsmål 7). Den andre endringen gjelder en sakssvarende skjelning mellom mennesket og resten av skaperverket. Det er riktig at Gud elsker alt det skapte, men det er forskjell mellom mennesket og resten av skaperverket; kun mennesket har del i Guds bilde. For å unngå misforståelser foreslår vi derfor «...troen på at alt det skapte er elsket av Gud og at menneskets verdi er uendelig.»

5. Har du kommentar til kapittel 2: Teologisk grunnlag for kirkelig undervisning

og læring

Stavanger bispedømmeråd mener det er et godt grep å la kapitlet om det teologiske grunnlaget for kirkelig undervisning og læring ta utgangspunkt i dåpen og være strukturert i samsvar med de tre artiklene i den nikenske og den apostoliske trosbekjennelse: Gud

Faderen, Sønnen og Den hellige ånd. Det trinitariske perspektivet er også viktig i hele undervisningsløpet, uansett alder.

Dåpen er selve fundamentet for det kristne livet og for den læringen vi ønsker for den enkelte i et livslangt løp. Det som står om dåpen er tilfredsstillende, og bibelordet fra 5. Mosebok gir gode bilder på dåpens gave. Samtidig er det ønskelig at det ses på muligheten for å løfte dåpens betydning med nye ord og begreper. Hva er dåp og hvordan kan dåpens betydning formidles til dagens mennesker? Dette kunne ha vært gjort med noen korte innspill til inspirasjon og refleksjon. Det er forsket og skrevet mye om dåp de siste ti årene, og her vil det være viktig kunnskap å hente.

Stavanger bispedømmeråd vil understreke og støtte betydningen av muligheten for dåp i alle livets faser. Av ulike grunner er det ikke alle som har tilgang til dåpen som liten. Kirken skal alltid ha døren åpen for dem som ønsker å bli døpt, uavhengig av alder eller bakgrunn.

Under «Gud, vår skaper» bør menneskets ansvar for skaperverket komme tydeligere fram.

I det første avsnittet gjentas innholdet i setningen vi kommenterte innledningsvis, og her anbefales samme endring: «Alt det skapte er elsket av Gud, og menneskets verdi er uendelig».

I andre avsnitt under «Gud, vår skaper» bør teksten gis mer presisjon ved å vise til synd, skyld og forgjengelighet. Det er viktig å tale eksistensielt og fenomenologisk om hvordan synden arter seg og hva som er menneskelivets vilkår.

Stavanger bispedømmeråd foreslår at overskriften om andre trosartikkel utvides til «Jesus Kristus, vår frelser og frigjører.» Håpet er løftet fram på en god måte i denne delen. Håpet er det vi alle trenger, i vår egen hverdag og i en verden med mange utfordringer.

Stavanger bispedømmeråd mener at innholdet her må være kristologisk og soteriologisk fundert. Denne delen bør begynne med inkarnasjonen, omtale Jesu gudsrikeforkynnelse og kulminere i hans korsdød, oppstandelse og opphøyelse. En god mal for teksten kan være de to nytestamentlige Kristus-hymnene i Fil 2,6–11 og Kol 1,15–20.

«Når det gjelder de øvrige avsnittene i delen om Jesus, handler de hovedsakelig om menneskelivet generelt og forståelsen av det. Det må gjerne sies noe om dette på et annet passende sted i planen, men ikke i denne delen.» Samtidig mener vi at det meste av det som står i det tredje avsnittet hører hjemme et annet passende sted i planen, og ikke i denne delen.

Delen om Den hellige ånd og kirken er nokså springende og kunne med fordel være mer konsentrert og presis. For eksempel sies det ikke noe om Åndens binding til Kristus og dens virke som Talsmannen. Det bør være med.

Den samiske velsignelsen Sivdnidit er i særlig grad knyttet til Gud som skaper, men vi foreslår at den flyttes til delen om Kristen tro i praksis side 9.

6. Har du kommentar til kapittel 3: Å leve og vokse: Innhold i kirkelig undervisning og læring

Stavanger bispedømmeråd mener det i aller siste avsnitt i kommentarene til hørings spørsmål 7 gir uttrykk for at vi mener «og læring» bør kuttes ut, og at vi altså bør innskrenke oss til å tale om «kirkelig undervisning».

Stavanger bispedømmeråd støtter at de tre nye innholdselementene omringes og gjennomsyres av livstolkning og livsmestring. Det er imidlertid viktig at dette sikres og ikke faller ut. Vi anbefaler derfor at det utformes en visuell modell som viser hvordan dette kan gjøres i praksis, slik sirkelen gjør dette i gjeldende Plan for trosopplæring.

Dette er et godt og gjennomarbeidet kapittel. Den nye inndelingen i tre innholdselementer ivaretar innholdet i den kirkelige undervisningen på en god måte. Det er et økende behov for kunnskap og kjennskap til Bibelens fortellinger og kristen tro i alle aldersgrupper, og Stavanger bispedømmeråd støtter den tenkningen som ligger til grunn under «Bibel, tekst og fortolkning».

Det er veldig bra at det legges opp til en bredde av bibeltekster fra både Det gamle og Det nye testamentet som skal tilpasses de ulike målgruppene, rettet inn mot alle sider ved livet, både de gode og de mer krevende. Hele Bibelen, ikke bare fortellingsstoffet, har aktualitet i undervisningen. Det bør komme tydeligere fram.

Det er viktig at en ikke går for raskt fra skapelsesfortellingene til NT og Jesus-fortellingene, men at en tar med sentralt stoff fra GT, både et utvalg av fortellinger i 1. Mosebok og om utgangen fra Egypt (i 2. Mosebok) som tilhørende kjernestoffet, videre i de rammeplanene der dette er aktuelt, stoff fra profetbøkene (f.eks. Jesaja og Jeremia), fra Salmenes bok og fra visdomslitteraturen.

“Kirkens kultur og tradisjon” fungerer greit. Her anbefales å bruke ordet “ikke-materiell” i stedet for “immateriell”, som skaper mer avstand i språket. Under “Kristen tro i praksis” er det bra med konkrete eksempler innen bl. a gudstjeneste og kultur, og koblingen til Plan for diakoni.

Stavanger bispedømmeråd ser at det tidligere aspektet livstolkning og livsmestring er tatt ut som eget innholdselement, og at det i Overordnet del nå står: “Alle elementene skal bidra til livstolkning og livsmestring.” I Stavanger bispedømme har det vært jobbet mye med dette aspektet i oppbyggingen av trosopplæringen, slik at all undervisning bidrar til livstolkning og livsmestring.

Bibelfortellinger og kristen tro må alltid kobles til livet og hverdagen. Uten denne koblingen kan formidlingen oppleves som utilgjengelig, livsfjern og lite relevant for deltakerne. Det er viktig at undervisningen handler om eksistensielle temaer og er dagsaktuell. Bibelsk innhold, salmer og sanger må ha et innhold som bærer gjennom livet.

7. Har du kommentar til kapittel 4: Å være og å lære: Pedagogisk

grunnlagstenkning og læringssyn

I dette kapitlet er det for mange elementer som konkurrerer med hverandre underveis. Det som er beskrevet, er både sant og riktig. Samtidig kan det være krevende for dem som skal bruke planen å forstå hva som er det pedagogiske siktemålet med planen.

Innledningsvis står det at læring skjer gjennom henholdsvis fellesskapet, rommet og gudstjenesten. Dersom dette er den “pedagogiske modellen”, skulle Stavanger bispedømmeråd ønske at dette hadde vært utviklet og rendyrket videre. Ordene “lære og være” er gode, men når de blir spredt ut over og innimellom, får vi ikke helt tak i hva som egentlig menes. Er det disse ordene som er den pedagogiske tenkningen og drivkraften?

Her ville det ha vært fordelaktig med fornyelse – og også spissing. En burde ha valgt én modell/pedagogisk tenkning som menighetene kan huske og bli inspirert av, og fortrinnsvis ha hentet nye ord og begreper fra det pedagogiske feltet og fra nyere forskning som man kan strekke seg etter. Her viser vi til det som er gjort ved de ulike fagmiljøene ved MF, TF, NLA, VID osv. de siste 10–15 siste [stryk én av de to forekomstene av «siste»] årene innen trosopplæring, religionspedagogisk forskning, teologi, og også innen pedagogisk forskning generelt. Her er det mye inspirasjon å hente.

Det er nå Den norske kirke har muligheten til å legge fundamentet for en ny pedagogisk tenkning og et nytt læringssyn. Hva vil vi med undervisningen vår i kirken framover? Her mener Stavanger bispedømmeråd at det må jobbes mer – det må lages en god pedagogisk tenkning som skisseres over maks et par A4-sider og som vises visuelt i tillegg.

Stavanger bispedømmeråd støtter det som står om en helhetlig undervisning i et samspill med varierte metoder og arbeidsformer som legges til rette for barn, unge og voksne. «Å lære på forskjellige måter: pedagogisk tilnærming» på side 12 er veldig bra. Et vidt forstått kunnskapsbegrep som strekker seg langt utover det kognitive, og som rommer alle sider ved formidlingen, også den tause kunnskapen.

En pedagogisk tenkning vil alltid måtte spørre seg: Hva trenger de vi møter? Hvem er deltakerne? Kanskje kunne det være utgangspunktet for vår pedagogiske modell, og ikke bare det vi selv ønsker å formidle og fokusere på?

Når det gjelder navnet på feltet, så mener Stavanger bispedømmeråd det bør hete “Kirkelig undervisning”, altså uten læring. Det blir for langt med både undervisning og læring, og oppfattes som “smør på flekk”, selv om det rent faglig er nyanseforskjeller på begrepene. I praksis tror vi ikke det vil fungere med begge begrepene.

8. Har du kommentar til kapittel 5: Likeverdig deltagelse og medvirkning

Dette kapittelet inneholder mye god og viktig informasjon om likeverdig deltagelse og medvirkning. Stavanger bispedømmeråd støtter tenkningen, og vil understreke viktigheten av arbeidet med å inkludere alle i kirkelig undervisning.

På side 13 avsnitt to foreslår vi at det brukes «funksjonsnedsettelse» i stedet for «funksjonshemming».

For å utvide perspektivet noe hadde det vært bra å vise til heftet “Tilværelsens gave – kalt til å være kirke av alle og for alle” fra Kirkenes Verdensråd (Norges Kristnes Råd). Det viser til et paradigmeskifte i forståelsen av mennesker med funksjonsnedsettelse. Det har mange formuleringer som gir helt andre perspektiver på det å være menneske.

På side 14 i høringsdokumentet står det noe om rammene for undervisningen, og at man må "legge til rette for at det er tilstrekkelig tilfang av menneskelige ressurser, tid, tverrfaglighet og kompetanse for å kunne innfri målet om likeverdig deltagelse". For dem som jobber med dette i menighetene, er nettopp ressursene det store spørsmålet. Stavanger bispedømmeråd anbefaler derfor at det står noe mer om hvordan man kan gå fram i dette arbeidet, og at det vises til ressurser som finnes i Ressursbanken eller andre steder.

Så langt Stavanger bispedømmeråd kan se, står det ikke noe om HEL-arbeidet i kapitlet. Noe av dette arbeidet kan innarbeides i planen.

Vi får også stadig flere tilbakemeldinger om behov for økt kompetanse på hvordan de ansatte møter mennesker med ulike diagnoser i kirkelig undervisning. En refleksjon rundt dette ville ha vært bra.

9. Har du kommentar til kapittel 6: Samisk kirkeliv: likeverdig og livskraftig

Kapitlet om samisk kirkeliv er godt gjennomarbeidet og inspirerende. For nybegynnere på samisk kirkeliv er dette en ryddig og informativ innføring. Kapitlet er strukturert og inneholder det man trenger for å forstå hvorfor samisk kirkeliv er viktig i kirkelig undervisning.

Det er bra med en intro med tre tydelig formål, måter å innlemme samiske elementer og viktigheten av språket som identitet, tilhørighet og tradisjon. Det er positivt at det samiske natursynet understrekes som en "kilde til bærekraftig forvaltning av naturen". Måten samene forholder seg til naturen på, er en verdi alle kan lære av, og bør være en viktig del av kirkelig undervisning for alle aldersgrupper.

I Stavanger bispedømme har det vært lite fokus på samisk kirkeliv. Vi har nå begynt å arbeide mer systematisk for å styrke og fremme dette arbeidet. Det er helt nødvendig for å møte mennesker med samisk tilhørighet, og for å gjøre samiske tradisjoner kjent i alle menigheter.

Stavanger bispedømmeråd støtter det som står i planen "Å inkludere det samiske er like viktig uansett hvor i landet den kirkelige undervisningen og læringen foregår, og er ikke forbeholdt de områder i Sápmi hvor mange i befolkningen definerer seg som samer."

Videre vil Stavanger bispedømmeråd støtte det som står i planen om arbeidet med forsoning. Det er beklagelig og uakseptabelt at man som majoritetssamfunn har undertrykket og fremdeles undertrykker samer i Norge. I vår kirkelige undervisning skal vi kjenne vår historie, lære av den og vise respekt for samene, det samiske språket og den samiske kulturen.

10. Har du kommentar til kapittel 7: Samarbeid om kirkelig undervisning og

Læring

Stavanger bispedømmeråd støtter det som står om samarbeid i kapitlet.

Under Skole, barnehage og SFO har Stavanger bispedømmeråd en kommentar: Her står det: "Aktiviteter som skjer i dette samarbeidet kan ikke være forkynnende, men de kan like fullt inneholde viktig læring". Slik er det med samarbeidet innenfor de ulike fagene og læreplanene. Her skal samarbeidet ikke være forkynnende. Gudstjenestene derimot er i sitt vesen forkynnende, selv om det ikke er det primære siktemålet i samarbeidet med skole og barnehage. Det har da også en annen plattform enn læreplanene. Formuleringen over bør kanskje omformuleres slik at den også kan romme gudstjenestene.

11. Har du kommentar til kapittel 8: Lokalt planarbeid

Stavanger bispedømmeråd støtter det som står om at Den norske kirke fortsatt fastholder breddeperspektivet, og at dette ikke skal stå i en motsetning til det kontinuerlige arbeidet. I Stavanger bispedømme har vi jobbet mye med å etablere breddetenkningen i trosopplæringsarbeidet, og har langt på vei lyktes med dette. Mellom 30–50 % av alle døpte i bispedømmet deltar på de punktuelle breddetiltakene fram til konfirmasjonsalder. Dette arbeidet ønsker Stavanger bispedømmeråd å opprettholde og styrke i framtiden, og det er viktig at breddeperspektivet også tydeliggjøres i planen.

Den norske kirke er en folkekirke, og skal nå ut til alle medlemmer og interesserte. Det skal gis "både grunnleggende og fordypende opplæring", som dere skriver i kapittelet. Det kontinuerlige arbeidet er viktig for dem som deltar i det. Det gir en annen læring og en dypere relasjon til menigheten og lederne, som er verdifull.

Stavanger bispedømmeråd har de siste ti årene jobbet for å få til en god synergi mellom de kontinuerlige tiltakene og de punktuelle tiltakene i bispedømmet. Det skal vi fortsette med. Bredde kan både finne sted i de kontinuerlige og de punktuelle tiltakene. Det kunne ha vært tydeliggjort enda mer i dette kapittelet.

12. Har du andre kommentarer til planen

Stavanger bispedømmeråd ser et behov for å jobbe videre med det teologiske og pedagogiske grunnlaget i høringsdokumentet. Det kreves mer nytenkning, flere blikk fra senere tids forskning på feltet, mer tyngde innholdsmessig, visuelle modeller og inspirasjon.

Det er behov for et løft. Det vil være nødvendig å inkludere fagmiljøer og ressurspersoner og rådgivere i bispedømmene for å styrke og utvikle tekstene i den videre prosessen. I det videre arbeidet må det teologiske og pedagogiske vektlegges. Kapittel 5 om Likeverdig deltagelse og medvirkning må videreutvikles.

Etter Stavanger bispedømmeråd sin mening er planen litt for lang og til tider oppramsende. Stavanger bispedømmeråd skulle ønske at planen var mer presis og lettfattelig i omfang. Da ville den ha vært mer tilgjengelig, og flere vil bruke/lese den. Videre mener vi at design og visuelle modeller ville lette leseopplevelsen og brukervennligheten.

Den overordnede delen av ny undervisningsplan må tillates å være tilstrekkelig grundig og omfattende for å kunne legge de riktige føringene for de enkelte rammeplanene.

Stavanger bispedømmeråd etterlyser også noen sentrale temaer. Så lang vi kan se, står det ikke noe om organiseringen av undervisningen, ansvar, tverrfaglig samarbeid, behov for pedagogisk kompetanse, økonomi, rekruttering osv. Kommer dette i rammeplanene, eller hvor er det tenkt inn? Dersom det ikke er tenkt inn i rammeplanene, må det tas inn i overordnet del som et eget kapittel, der det sies hva som er tenkt framover.

Når de elleve dimensjonene er tatt ut, mister vi mye av den tverrfaglige tenkningen. Stavanger bispedømmeråd ser at det står noe under «Kristen tro i praksis» på side 9, men vi vet ikke om det er dekkende for hvordan man kan tenke helhetlig om kirkelig undervisning i samarbeid med ulike fagområder. Dersom dette er tenkt inn som en del av vår kirke, må det kanskje sies noe mer om det.

Stavanger bispedømmeråd mener også at det bør stå noe om viktigheten av pedagogisk kompetanse i alle staber, dvs. at det jobbes for å rekruttere og kvalifisere til kateket og menighetspedagog.

Stavanger bispedømmeråd kjenner til at det har vært begrenset med tid til å utarbeide planen. Det er beklagelig. Dette er svært viktig, og det krever mer arbeid og utvikling framover for å få en god plan for kirkelig undervisning.

13. Av hensyn til forenkling vurderes det om Kirkerådet kan vedta de seks ulike rammeplanene under overordnet del. Hva mener du om dette?

- Kirkerådet kan vedta rammeplanene
- Rammeplanene bør vedtas av Kirkemøtet

Kirkerådet kan vedta rammeplanene

14. Har du utdypende kommentar til spørsmål 13

Stavanger bispedømmeråd mener at Kirkerådet kan vedta de seks rammeplanene, men at utviklingen av disse må skje i nært samarbeid med rådgivere i bispedømmene og med mulighet for uttale fra bispedømmerådene og et utvalg av menigheter.